

S. Kowalczyk

Augustyński dowód na istnienie Boga w interpretacji Jana Hessena

Studia Philosophiae Christianae 1/2, 305-306

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z pytaniem, jak daleko można poznać naturę Boga, wiąże się problem stosowania analogii w poznaniu Boga. Nie ma powszechnej zgody ani co do określenia natury analogii ani co do zasięgu jej aplikacji. Wielu uzasadnia, że ściśle w poznaniu filozoficznym Boga nie wolno posługiwać się ani analogią metaforyczną, ani analogią atrybucyjną, ani proporcjonalności ogólnej, a tylko analogią proporcjonalności właściwej (analogią transcendentalną). Dyskutuje się również, czy potrzebne jest korzystanie z analogii w dowodzeniu istnienia Boga.

Wydaje się, że zgodnie z przedstawionym tu sposobem uzasadniania istnienia Boga, udział analogii w tym jest konieczny. Mogą nadto wystąpić inne rodzaje analogii (poza transcendentalną), ale już w metafizyce przy uprawomocnianiu niektórych interpretacji podstawowego toku uzasadniania istnienia Boga.³³

5. S. Kowalezyk, Augustyński dowód na istnienie Boga w interpretacji Jana Hessena

(streszczenie)

Dowód na istnienie Boga Augustyn sformułował w dziele p. t. „De libero arbitrio”. Zdaniem autora odczytu Augustyn w wyżej wymienionym dziele podał pełną jego formę. Nie znaczy to jednak, że w innych pismach Augustyna nie spotyka się problematyki o Bogu. W „De diversis questionibus” np. znajduje się skrótowa forma dowodu na istnienie Boga z wieczności prawdy, w „Wyznaniach” Augustyn formułuje dowód z idei, zwany w odczycie dowodem „ideologicznym”. Problem, jaki sobie autor w odczycie postawił, streszcza się w przedstawieniu interpretacji augustyńskiego dowodu na istnienie Boga, dokonanej przez J. Hessena.

Mając na uwadze powyższe zamierzenia chętnie widziałoby się w strukturze odczytu partie dotyczące najpierw samego dowodzenia istnienia Boga w ujęciu Augustyna lub przynajmniej samo sformułowanie dowodu z „De libero arbitrio,” następnie coś na temat interpretacji tego dowodu u J. Hessena i wreszcie kilka osobistych spostrzeżeń autora. Autor obrał jednak zdecydowanie inną drogę. W przedstawieniu tak postawionego problemu ograniczył się jedynie do ogólnego omówienia pewnych niewątpliwie ważnych w dowodzeniu u Augustyna prawd. Autor sformułował je w następujący sposób:

1. specyficzna realność i dominująca rola ludzkiej myśli
2. transcendencja prawdy względem ludzkiego umysłu
3. konieczność istnienia Prawdy najwyższej i osobowej

³³ Por. H. Lyttkens, *The Analogy between God and the World*, Uppsala 1952; J. Maritain, *Approches de Dieu*. Paris 1953; J. F. Anderson, *The Bond of Being*, 2 ed. St. Luis 1954; A.M. Krąpiec, *Teoria analogii bytu*, Lublin 1959; E.L. Mascall, *Istnienie i analogia*, Warszawa 1961; B. Bejze, *Wokół tomistycznej filozofii Boga*, w: *Współczesna myśl teologiczna*, Poznań 1964, s. 3—24.

W mniemaniu autora są to trzy zasadnicze człony augustyńskiego argumentu. Chętnie znowu widziałoby się pokazanie sposobu, w jaki Augustyn wykorzystał je w czynności dowodzenia. Jeśli wyżej wymienione prawdy stanowią rzeczywiście w pełnym tego słowa znaczeniu człony dowodzenia, to między nimi winny występować odpowiednio określone relacje. Autor w odczycie nie pokazał sposobu wykorzystania ich przez Augustyna w dowodzie w „De libero arbitrio“, ani też nie wskazał na relacje istniejące między nimi. Ograniczył się jedynie do bardzo ogólnych określeń roli tych „członów“, posługując się terminologią nie zawsze odpowiadającą terminologii współczesnej teorii dowodzenia, czy nawet rozumowania. Wydaje się, że cały referat ograniczał się jedynie do ogólnego opisu wyżej wymienionych trzech prawd.

E. Morawiec

6. Herbut J., Organizacja studiów filozoficznych w Zakładach Teologicznych w Polsce w dobie obecnej

(streszczenie)

Autor w referacie stawia sobie dwa zadania: zarysować — na podstawie otrzymanych z różnych seminariów informacji — stan faktyczny studiów filozoficznych w seminariach polskich, przedstawić pewne uwagi i postulaty-odnoszące się do niektórych punktów tych studiów — wysuwane bądź przez profesorów filozofii, bądź zawarte w artykułach dotyczących kształcenia seminaryjnego, opublikowanych w ostatnich latach w naszych czasopiśmie.

Stan faktyczny studiów filozoficznych w polskich zakładach teologicznych autor przedstawił w drodze omówienia takich zagadnień jak: rozkład przedmiotów filozoficznych, zajęcia praktyczne, profesoria, podręczniki i egzaminy.

W związku z zagadnieniem rozkładu przedmiotów filozoficznych autor omówił sprawy kolejności wykładania różnych dyscyplin filozoficznych, poruszył zagadnienie wykładów monograficznych i pomocniczych, wspominał również o ilości godzin przeznaczonych na studium filozofii i języku wykładowym. Te sprawy omawiał korzystając z danych o faktycznym stanie w seminariach. Przez „zajęcia praktyczne“ autor rozumie: seminaria naukowe, proseminaria, ćwiczenia i dysputy. Przedstawił krótko, które z nich i w jakiej ilości są uprawiane w seminariach. Wiele miejsca poświęcił autor zagadnieniu podręczników do filozofii używanych aktualnie w seminariach. Odpowiedzi nadesłane autorowi od profesorów poszczególnych seminariów na przesłane im pytanie: jakie podręczniki dla poszczególnych dyscyplin filozoficznych uważa się za najbardziej odpowiednie, pozwoliły mu zorientować się w mnogości poglądów na ten temat, jak również odzwierciedliły treść i metodę wykładów filozofii w naszych seminariach. Prelegent przytoczył zbiór nadesłanych mu opinii wprawdzie niekompletny, ale bardzo różnorodny. Sprawa egzaminów z przedmiotów filozoficznych nie przedstawia się również jednolicie. Stwierdzono następujące formy kontroli wiedzy studentów: egzaminy półroczne po pierwszym semestrze, zasadniczo z każdego przedmiotu; egzaminy roczne także zasadniczo z każdego przedmiotu. Z innych form kontroli wiedzy spotyka prócz wyżej wymienionych, okresowe kolokwia względnie powtórki, pisemne prace klauzurowe, a nawet, w niektórych seminariach, odpytywanie